

Retaule major de l'església de Santa Maria d'Oló

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Plaça de l'Església, s/n
Alçada: 542

Coordenades:

Latitud: 41.87092
Longitud: 2.03441
UTM Est (X): 419870
UTM Nord (Y): 4635895

Classificació

Número de fitxa: 08258-366
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia: Objecte
Segle: XVII
Any: 1663
Autoria de l'element: Pau Sunyer i Josep Sunyer (escultors)
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Restaurat el 1991
Protecció: Inexistent
Accés: Restringit
Ús actual: Religios
Titularitat: Privada accessible
Titular: Bisbat de Vic
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 02/07/2020 - 02:00

Descripció

Retaule emplaçat a l'altar major de l'església de Santa Maria d'Oló, obra de l'escultor Pau Sunyer i dedicat a la Mare de Déu de l'Assumpció. Es tracta d'un dels pocs retaules de l'època que s'ha conservat sencer i in situ, juntament amb altres que es troben al mateix municipi. És un retaule de dimensions força grans, que mesura 8,40 metres d'alçada per 6,30 d'ample. Correspon a la primera etapa de la retaulística del barroc, caracteritzada per una concepció encara molt narrativa, seguint la tradició renaixentista, i un format més aviat pla. En aquesta etapa les columnes adopten una forma semblant a un balustre, tot i que en aquest cas algunes de la part superior ja són columnes salomòniques, pròpies de l'etapa següent. Els capitells són d'ordre mixt. El retaule s'estructura en base a predel·la més tres andanes o cossos horitzontals, i té cinc carrers o seccions verticals. A la part superior està rematat amb pinacles i altres detalls ornamentals. Aquest retaule es considera una obra primerenca de Pau Sunyer, representativa d'un barroc de caràcter rural. El pedestal té una porta a cada banda que dona a la part posterior del retaule. La de l'esquerra està decorada amb santa Eulàlia i la de la dreta amb santa Madrona, cadascuna flanquejada per figures de cariatides. Als laterals on hi havia adossada la mesa de l'altar s'hi pot llegir el nom "Oló" i, damunt del sagrari, la data 1663, que correspon a l'any de contractació del retaule. A la predel·la (que és el primer nivell narratiu, situat a la part inferior) s'hi representen, tal com és habitual, les escenes de la passió de Crist. D'esquerra a dreta hi trobem Jesús a l'hort de Getsemaní, la Flagel·lació, la Crucifixió, la Coronació d'espines i Jesús camí del Calvari. En aquest nivell també hi podem veure les figures de mig cos de doctors de l'església: el de l'esquerra és possiblement Agustí d'Hipona i el de la dreta Tomàs d'Aquino. A la primera andana s'hi representen les escenes narratives del Naixement de Jesús i l'adoració dels pastors (segon carrer) i Presentació de Jesús al temple (quart carrer). Crida l'atenció el cap de bou del naixement, que és una mena de carota sobreposada a la figura de sant Josep, i també la presència d'un frare predicador, que en aquest retaule queda fora de lloc. En la resta de registres hi ha fornícules amb imatges modernes de sant Josep (primer carrer) i sant Antoni Maria Claret (al cinquè carrer). A la part superior de les fornícules hi podem veure representacions de sant Marc evangelista (amb el seu símbol del lleó i llibres que al·ludeixen als evangelis) i de sant Mateu (amb el seu símbol d'un home alat). La fornícula central, que conté el sagrari expositor, té un plafó escultòric que és diferent de la resta perquè s'hi va afegir al segle XVIII, d'estil rococó. A la segona andana hi ha a la fornícula central una imatge moderna de la Mare de Déu de l'Assumpta. Abans de la Guerra Civil hi havia la imatge homònima aprofitada d'un anterior retaule que hi hagué abans del de Sunyer, i que era obra de l'escultor Francesc Rovira. Pel que fa a les escenes narratives, hi trobem la Pentecosta (tercer carrer) i l'Adoració dels Reis Mags (quart carrer). Als carrers exteriors hi ha novament fornícules amb imatges modernes: de sant Jaume (a l'esquerra) i de sant Roc (a la dreta). La tercera andana té solament els tres carrers centrals. Al primer s'hi representa l'escena de la Coronació de la Verge; al central, com és habitual, el conjunt de la Crucifixió amb les imatges de la Mare de Déu (a l'esquerra) i sant Joan Evangelista (a la dreta). Al tercer carrer hi ha l'Assumpció de la Mare de Déu. Finalment, al cim que corona el retaule hi trobem la representació habitual del Pare Etern.

Observacions:

Propietat privada. Accés públic A la dècada de 1970 aquest i altres elements del patrimoni del poble es van reivindicar en una sèrie d'audiovisuals dedicats al patrimoni artístic i històric d'Oló.

Història

L'església actual de Santa Maria d'Oló es construï a la primer meitat del segle XVII en diferents fases, aproximadament entre 1631 i 1646. Sabem que a l'església antiga hi havia hagut un retaule major de l'any 1418 obra del pintor Francesc Feliu, i el 1630 (precisament en el moment d'iniciar-se les obres de la nova església) s'inaugurà un nou retaule major, encarregat a l'escultor Francesc Rovira. S'hi va estar pocs anys, perquè el 1663 es va contractar un nou retaule, que és l'actual. No en sabem els motius però podem sospitar que, atès que a la parròquia de Sant Joan d'Oló l'escultor Pau Sunyer hi estava construint un fastuós retaule,

els feligresos d'Oló no van voler ser menys i el 1663 n'encarregaren un altre al mateix escultor manresà. El contracte amb Pau Sunyer es va signar el 15 de gener de 1663. En el document, estudiat per Joan GALOBART (1996: 22), crida l'atenció que nombrosos parroquians van ser presents en la signatura del contracte, cosa poc habitual. El preu pactat fou de 650 lliures i el model a imitar era el retaule del Roser de la parroquial de Moià. El retaule antic de Francesc Rovira fou venut al mateix Pau Sunyer, tot i que el nou retaule va conservar de l'anterior la imatge central de l'Assumpta. El contracte també deixa clar que Pau Sunyer faria l'obra en col·laboració amb el seu fill Josep Sunyer. Pau Sunyer era nascut a Barcelona i entorn de 1639 s'establí al Bages, primer a Sallent i després a Manresa. És el fundador d'una important nissaga d'escultors manresans que va tenir com a principal representant el seu fill, Josep Sunyer. Pau va entrar primer al taller d'un altre escultor, el més reconegut en aquell moment a Manresa: Joan Grau. En aquest sentit cal dir que, tot i que en el contracte d'Oló estipulava que el retaule s'havia de fer "a modo i traça" del de Moià, el veritable model en què s'inspirà Sunyer fou el retaule del Roser de Sant Pere Màrtir de Manresa, obra precisament de Joan Grau. Un exemple d'aquesta dependència iconogràfica és la presència d'un frare predicador en l'escena del Naixement del retaule d'Oló. Aquesta figura estava justificada en el retaule model d'una església dels dominics, però no té sentit a l'església d'Oló. Posteriorment Pau Sunyer va tenir el seu propi taller al carrer del Pedregar, a Manresa. La seva obra va ser molt nombrosa, tant al Moianès com en poblacions més allunyades, però la que ens ha arribat és escassa. Només dues de les seves obres ens han arribat senceres i in situ, i són precisament els dos retaules que es conserven al municipi de Santa Maria d'Oló. Pau Sunyer morí el 1694. El retaule d'Oló es va construir en tres etapes. La primera entre 15 de gener de 1663 i 15 de novembre de 1663. La segona entre 15 de novembre de 1663 i 1 d'agost de 1666. La tercera entre 1 d'agost de 1666 i 25 de maig de 1673. En aquesta data van quedar enllestides les escenes de la tercera andana i Sunyer va rebre l'última paga. El retaule estava acabat en la seva part escultòrica i parcialment daurat. Tanmateix, un fet sorprenent és que, segons Josep GALOBART (1996: 49), el daurat i pintat definitiu no es van fer fins força més tard, potser a la segona meitat del segle XVIII, tot i que tampoc queda del tot clar. Per al finançament del retaule es va haver de recórrer, a més dels fons habituals de què disposaven totes les confraries de l'església, a fons extraordinaris com llegats testamentaris i fins i tot una talla o impost a tots els caps de casa. Ja al segle XX, durant la Guerra Civil de 1936 es van cremar cinc de les imatges de les fornícules i es van malmetre de manera considerable els baixos del retaule a cops de destrat, de manera que algunes figures van quedar amb la cara mutilada. Gràcies a l'enginy del secretari de l'Ajuntament, Pepet Mas, es va poder aturar la destrucció dels retaules barrocs a canvi de deixar cremar les figures religioses que contenien. El 1991 s'inaugurà la restauració del retaule, feta per Jordi Abancó, de Moià.

Bibliografia

BOSCH, Joan (1990). Els tallers d'Escultura al Bages del Segle XVII. Manresa, Caixa d'Estalvis de Manresa. CASES BARDOLET, Jordi; PLANES CASALS, Llorenç (1994). El retaule barroc. Sortida a Santa Maria d'Oló i visita al Museu Comarcal de Manresa. Un Museu per aprendre, núm. 4, Museu Comarcal de Manresa. GALOBART SOLER, Josep (1996). Els retaules barrocs de les esglésies del terme de Santa Maria d'Oló (1607-1781). Centre d'Estudis del Bages, Monogràfics, núm. 16, Manresa, p. 15-66.

